Vaccinatie tegen meningokokken B: update

Nr. 2022/26, Den Haag, 12 oktober 2022

Samenvatting

Gezondheidsraad

In 2018 adviseerde de Gezondheidsraad vaccinatie tegen meningokokken A, C, W en Y wel op te nemen in het Rijksvaccinatie-programma (RVP) en vaccinatie tegen meningokokken B niet. Hoewel de ziektelast van meningokokken B voldoende aanleiding gaf om vaccinatie te overwegen, waren er verschillende criteria uit het beoordelingskader voor vaccinaties waaraan niet werd voldaan of die niet beoordeeld konden worden.
De raad verwachtte dat heroverweging van de vaccinatie na een jaar of drie zinvol zou zijn. Inmiddels zijn er nieuwe gegevens over de effectiviteit en de veiligheid van vaccinatie. Daarom heeft de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) de Gezondheidsraad gevraagd opnieuw advies uit te brengen over opname van vaccinatie tegen meningokokken B in het RVP.

Ziektelast

Net als in 2018 stelt de commissie vast dat infectie met meningokokken B (MenB) een zeer ernstige ziekte is, die kan leiden tot hersenvliesontsteking en bloedvergiftiging en die fataal kan aflopen. Dat geeft volgens de commissie reden om vaccinatie van kinderen en adolescenten sterk te overwegen. Het aantal ziektegevallen is de afgelopen jaren laag: gemiddeld rond 75 gevallen per jaar in alle leeftijdsgroepen samen. In 2021 waren er in totaal 31 gevallen van MenB, waarvan 14 bij jonge kinderen en 10 bij adolescenten.
Tot 1 juli 2022 zijn er 6 gevallen geconstateerd bij jonge kinderen en 15 bij adolescenten.

Werkzaamheid en effectiviteit

Er zijn sinds 2018 geen nieuwe vaccins gekomen. Wel is bevestigd dat de twee bestaande vaccins voldoende werkzaam zijn, al zijn er weinig gegevens over de bescherming op langere termijn. Een van de beschikbare vaccins (het 4CMenB-vaccin) biedt bescherming tegen de meerderheid van de circulerende MenB-stammen in Nederland bij jonge kinderen en adolescenten. De effectiviteit van het vaccin tegen alle circulerende MenB-stammen ligt naar schatting tussen 50 en 90%, waarbij de onzekerheidsmarges groot zijn, omdat het aantal ziektegevallen klein is.
Inmiddels is duidelijk dat vaccinatie geen effect heeft op het dragerschap van de MenB-bacterie. Dat betekent dat vaccinatie niet leidt tot groepsbescherming.

Kosteneffectiviteit

Vaccinatie tegen MenB heeft een zeer ongunstige kosteneffectiviteitsratio. Dat komt omdat er op dit moment weinig ziektegevallen zijn, de vaccinprijs zeer hoog is en vaccinatie geen groepsbescherming biedt.

Veiligheid

Vaccinatie tegen MenB leidt vooral bij jonge kinderen tot relatief veel tijdelijke bijwerkingen zoals een reactie op de prikplek of koorts.
Bij zeer jonge kinderen is koorts vaak aanleiding tot ziekenhuisopname en medisch handelen. Vooral als het vaccin tegelijk met andere vaccins wordt toegediend treden dergelijke bijwerkingen op. Wel kan het gelijktijdig gebruik van paracetamol deze kans verminderen.

Aanvaardbaarheid

De aanvaardbaarheid van vaccinatie in een publiek vaccinatieprogramma wordt bepaald door afweging van het nut en de nadelen van vaccinatie. Op populatieniveau is de gezondheidswinst beperkt, doordat de ziekte weinig voorkomt en er onzekerheid is over de mate van effectiviteit. Omdat het vaccin vaker bijwerkingen geeft dan andere vaccins uit het RVP, is niet goed te voorspellen hoe dit in een publiek vaccinatieprogramma zal uitpakken. Daarnaast neemt de belasting ook toe, omdat er minimaal twee prikken aan het RVP toegevoegd moeten worden. Vanwege de onzekerheden over de te behalen gezondheidswinst en de nadelen is de aanvaardbaarheid op populatie-niveau moeilijk te bepalen. Voor individuen zou de verhouding tussen nut en nadelen wel gunstig kunnen zijn.

Advies

De commissie adviseert vaccinatie tegen MenB vooralsnog niet op te nemen in het RVP. Voor jonge kinderen zijn vooral het lage aantal ziektegevallen in combinatie met de bijwerkingen en de zeer hoge incrementele kosteneffectiviteitsratio doorslaggevend om momenteel niet alle jonge kinderen te vaccineren tegen MenB. Voor adolescenten is het aantal ziektegevallen nog lager. Daarbij is onzeker of de bescherming voldoende lang aanhoudt en leidt vaccinatie niet tot groepsbescherming.

Er zijn verschillende redenen die aanleiding kunnen geven het advies in de toekomst te heroverwegen, zoals een toename van het aantal ziektegevallen of een nieuw vaccin.
De commissie beveelt aan te onderzoeken welke invloed de bijwerkingen van vaccinatie en het profylactisch paracetamolgebruik hebben op de bereidheid van ouders om hun kind tegen MenB te laten vaccineren, en op de vaccinatie-bereidheid in het algemeen.

Individuele ouders kunnen er voor kiezen om hun kind tegen MenB te laten vaccineren buiten het RVP om. De commissie vindt het van belang dat deze vaccinatie maximaal bekend en toegankelijk is voor de mensen die er gebruik van willen maken. De commissie merkt op dat het toegankelijk maken van MenB-vaccinatie zonder verdere maatregelen kan leiden tot zorgongelijkheid, omdat ervoor betaald moet worden. Mensen met een verhoogd risico op meningokokkenziekte – dat zijn mensen met een aangeboren complementdeficiëntie, een indicatie voor gebruik van het geneesmiddel eculizumab, of (functionele) hypo-/asplenie – komen reeds in aanmerking voor MenB-vaccinatie via de Zorgverzekeringswet.

De Gezondheidsraad, ingesteld in 1902, is een adviesorgaan met als taak de regering en het parlement ‘voor te lichten over de stand der wetenschap ten aanzien van vraagstukken op het gebied van de volksgezondheid en het gezondheids(zorg)onderzoek’ (art. 22 Gezondheidswet).
De Gezondheidsraad ontvangt de meeste adviesvragen van de bewindslieden van Volksgezondheid, Welzijn en Sport; Infrastructuur en Waterstaat; Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De raad kan ook op eigen initiatief adviezen uitbrengen, en ontwikkelingen of trends signaleren die van belang zijn voor het overheidsbeleid.
De adviezen van de Gezondheidsraad zijn openbaar en worden als regel opgesteld door multidisciplinaire commissies van – op persoonlijke titel benoemde – Nederlandse en soms buitenlandse deskundigen.

U kunt dit document downloaden van www.gezondheidsraad.nl.

Deze publicatie kan als volgt worden aangehaald:
Gezondheidsraad. Vaccinatie tegen meningokokken B: update.
Den Haag: Gezondheidsraad 2022; publicatienr. 2022/26.

Auteursrecht voorbehouden